PlasBossinade

advocaten notarissen

Geachte leden van de raad,

U bent bekend met de maatschappelijke onrust die is ontstaan over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, met name bij lelieteelt. Omwonenden vrezen voor hun gezondheid.

Dat roept de vraag op: wat heeft u als raad hier nu eigenlijk mee te maken, en waarom? Dat ga ik toelichten, vanuit mijn achtergrond als advocaat – en dus: de juridische achtergrond.

De toedeling van functies aan locaties

U vormt de raad van de gemeente Weststellingwerf. Als raad gaat u over de evenwichtige toedeling van *functies* aan *locaties* binnen uw gemeente.

Zo kunt u als raad bepalen dat ergens een woonfunctie komt. Of dat ergens een agrarische functie komt.

Waar regelt u dat? In het omgevingsplan van uw gemeente. Daarin deelt u de functies aan locaties toe en stelt u daar regels over.

Waar het gaat om het toedelen van functies aan locaties heeft u als raad beleidsruimte. U moet de betrokken belangen afwegen. En natuurlijk de wet volgen.

Nieuwe gevallen & gewasbeschermingsmiddelen

Als u als raad moet oordelen over de vraag of u een nieuwe functie toestaat in het omgevingsplan, dan moet u dus de betrokken belangen afwegen.

Eén van de aspecten die daarbij speelt, is dat u een aanvaardbaar woon- en leefklimaat moet waarborgen. En in dat verband komen die gewasbeschermingsmiddelen om de hoek kijken.

Onze hoogste bestuursrechter (**de Afdeling**) hanteert als vuistregel dat, om dat aanvaardbare woon- en leefklimaat te waarborgen, er een afstand van 50 meter moet zitten tussen agrarische bedrijvigheid waar gewasbeschermingsmiddelen kunnen worden gebruikt, en een gevoelige functie.

Wat is een agrarische bedrijvigheid waar gewasbeschermingsmiddelen kunnen worden gebruikt? Het gaat om gronden waarop gewassen mogen worden geteeld en waar gewasbeschermingsmiddelen morgen worden gebruikt, zoals een akker of een fruitboomgaard. Let op: de vuistregel heeft betrekking op iedere vorm van teelt waarbij gewasbeschermingsmiddelen kunnen worden gebruikt. Er is geen beperking tot sierteelt of iets dergelijks.

Wat is een gevoelige functie? Daarbij gaat het om functies waar mensen langdurig (kunnen) verblijven, en waarmee ze een grotere kans lopen op blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen. Denk aan een woning, een kinderdagverblijf, een kantoor. Een tuin is ook een gevoelige functie. Maar bijvoorbeeld niet: een fietspad of een begraafplaats.

Waar komt die 50 meter vandaan? Niet uit wetgeving, maar uit jurisprudentie van de Raad van State. In 1991 verscheen al eens een uitspraak waarin die 50 meter werd genoemd. Die afstand stond ooit ook in het zogenaamde Streekplan Gelderland 1996, waar de Afdeling in 2004 een uitspraak over deed. Sindsdien wordt deze afstand aangehouden.

Kan het een kortere afstand zijn dan die 50 meter? Ja, maar dat moet worden onderbouwd aan de hand van een locatie specifiek onderzoek waarin allerlei aspecten in kaart worden gebracht (wat is het gebruik van de agrarische grond, welke middelen, welke spuittechniek, is er misschien een windhaag, et cetera). Dat blijkt best lastig te zijn.

Dus, kort en goed: je kunt in beginsel geen woning en tuin toestaan binnen 50 meter van een akker waarop een boer mag telen met gewasbeschermingsmiddelen, tenzij.

De vraag is wel: hoe lang zal deze vuistregel nog gelden? Er wordt op dit moment veel onderzoek gedaan naar gewasbeschermingsmiddelen en de gevolgen voor de omgeving. De Minister heeft het RIVM en de Wageningen University & Research (WUR) gevraagd te onderzoeken of het mogelijk is een rekenmethode te maken die lokaal een veilige afstand kan bepalen. Zij hebben in juli van dit jaar aangegeven dat dit kan, maar dat dit nog wel wat voeten in de aarde heeft.

Het is dus best mogelijk dat de vuistregel van 50 meter bij het toestaan van nieuwe functies in het omgevingsplan zijn langste tijd wel heeft gehad. De tijd zal het leren. Vooralsnog geldt 'ie dus nog.

Goed, tot zover wat er geldt als u een nieuwe functie zou willen toestaan.

Regulering van de historische situaties

In de praktijk is het natuurlijk zo dat er vroeger, toen nieuwe functies werden toegestaan, vaak geen rekening werd gehouden met een minimale afstand tussen een gevoelige functie en agrarische bedrijvigheid. Dit om uiteenlopende redenen.

Ik hoef alleen maar naar mijn eigen situatie te kijken (ik woon niet in uw gemeente). Ik woon in een huis, en meteen naast de tuin van mijn huis beginnen de weilanden. En volgens het omgevingsplan mag daar geteeld worden met gewasbeschermingsmiddelen. Tot aan mijn tuin. Niks geen 50 meter afstand, maar 0.

Hoe ga je daar als raad mee om? In de praktijk zie je dat er gemeenteraden zijn die niets doen en de situatie laten zoals die is. Kan dat? De Afdeling oordeelde in het verleden wel dat de raad dit soort historisch gegroeide situaties kan laten voortbestaan. Maar de grens is daar waar de nadelige gevolgen zo groot zijn (bijvoorbeeld als gezondheid omwonenden niet meer kan worden gegarandeerd) dat de kortere afstand in redelijkheid niet langer aanvaardbaar kan worden geacht. Dat vergt onderzoek.

Er zijn ook gemeentes die ervoor kiezen om alsnog dit soort situaties actief te gaan reguleren in het omgevingsplan en alsnog gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op gronden van agrariërs aan banden willen leggen. Die gaan dus de andere kant op.

Kan dat? Door juristen wordt wel aangenomen dat dit "alsnog reguleren" zou kunnen uit voorzorg. Voorzorg speelt als er onduidelijkheid is over de gevolgen van een activiteit voor de gezondheid.

De raad moet, wil hij gaan reguleren uit voorzorg, aan de hand van bestaande wetenschappelijke rapportages aannemelijk maken dat (langdurige) blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen mogelijk risico's voor de volksgezondheid heeft (althans, dat ze niet zijn uit te sluiten).

Gaat u als raad regels stellen uit voorzorg, dan is vereist dat uw besluit daarover berust op voldoende kennis over de feiten en belangen, goed is gemotiveerd en geen onevenredige gevolgen voor belanghebbenden heeft in verhouding tot de met het besluit te dienen doelen.

Het lijkt dus wat te kort door de bocht om alleen maar te zeggen: ik had eigenlijk een spuitzone van 50 meter moeten leggen volgens de *vuistregel*, dat doe ik nu alsnog.

U moet de gezondheidsrisico's aannemelijk maken. En daarbij goed nadenken over onder andere de vraag welke teelt u in dit verband dan reguleert (alle teelt, of alleen sierteelt of lelieteelt en waarom dan?), waar u dat doet (50 meter rondom gevoelige functies volgens de besproken vuistregel, of een andere afstand, en waarom dan?), en hoe u dat doet.

Het bedrijfsbelang van de agrariër moet daarbij dus ook betrokken worden, waarbij dan natuurlijk relevant is of hij al teelt met gewasbeschermingsmiddelen, of dat hij dat niet doet en dat ook niet van plan is.

Daar ligt de uitdaging voor de raad. Er is vooraf niet één juiste uitkomst, één goede wijze van regulering. De raad heeft natuurlijk ook een zekere beleidsruimte, zoals ik eerder aangaf. Het kan dus ook zijn dat de ene gemeente het anders reguleert dan de andere.

De raad wordt op dit punt op dit moment niet geholpen met generieke regels door de centrale overheid en helaas is het eerder genoemde rekenmodel er ook nog niet. Bovendien is nog niet duidelijk welke eisen onze hoogste bestuursrechter stelt aan de onderbouwing voor die regulering. Essentieel is in elk geval dat u uw besluit goed en logisch formuleert en onderbouwt.